

La gestió dels Espais de la **XARXA NATURA 2000** a CATALUNYA (I)

Amb el present article volem tornar a insistir en la importància que tothom prengui consciència de l'esdevenidor –no gaire positiu- que es planteja a les propietats i empreses agràries catalanes enfront la posada en marxa de la “Xarxa Natura 2000” a Catalunya. Certament ja us hem anat explicant aspectes relacionats des de les beceroles d'aquest projecte, però creiem que a partir de l'Acord de Govern de 5 de setembre de 2006 i posteriors modificacions de la normativa relacionada amb els espais naturals, les tenalles que oprimiran la llibertat empresarial i la llibertat d'actuació de la propietat, han dut a terme un cop de força més ferm. Ni que sigui a títol informatiu, us animem a llegir-ho i prendre'n consciència. Per tal que sigui entenedor i digerible, us ho anirem fent en vàries tongades.

Normativa que hem de tenir en compte

Normativa de Catalunya:

- Llei 12/1985, de 13 de juny, d'espais naturals.
- Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'espais d'interès natural (PEIN).
- Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge.
- Avanç de directrius per a la gestió dels espais de la xarxa Natura 2000 (Generalitat de Catalunya – juny de 2006).
- Llei 12/2006, de 27 de juliol, de mesures en matèria de medi ambient.
- Acord de Govern 112/2006, de 5 de setembre, pel qual es designen zones d'especial protecció per a les aus (ZEPA) i s'aprova la proposta de llocs d'importància comunitària (LIC).

Normativa Estatal:

- Llei número 4/1989, de 27 de març, de conservació dels espais naturals i de la fauna i flora silvestres.
- Reial Decret número 1997/1995 pel que s'estableixen mesures per garantir la biodiversitat mitjançant els hàbits naturals de la fauna i flora silvestres (transposa la Directiva CEE 43/1992).
- Llei número 42/2007, de 13 de desembre, del Patrimoni Natural i de la Biodiversitat.

Situació actual de l'establiment de la "Xarxa Natura 2000" a Catalunya

Són nombroses les ocasions en les que us hem parlat de "Xarxa Natura 2000", ja sigui a "La Drecera" ja sigui en les nostres webs. Aquesta és una iniciativa de la Unió Europea que proposa la necessitat d'establir una sèrie de territoris com a espais naturals protegits. La "Xarxa Natura 2000" pretenia ser una realitat a Catalunya a resultes de l'aprovació de la Proposta d'espais (117 en total) feta pel Govern de Catalunya mitjançant l'Acord de Govern 112/2006, de 5 de setembre. Però hores d'ara, encara no és efectiu, sigui per un seguit de tràmits que encara resten pendents, sigui per l'oposició social i econòmica que hi ha hagut. Recordem, per exemple, que **l'INSTITUT AGRÍCOLA va interposar Recurs Contenciós Administratiu contra el referit Acord de Govern. Impugnació que, avui, segueix el seu curs processal davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.**

El fonament i justificació de la "Xarxa Natura 2000" és protegir uns espais, majoritàriament de propietat privada –si més no a Catalunya– amb el suposat objectiu de conservar i garantir la biodiversitat d'hàbitats i espècies europees que estan en perill d'extinció. D'acord amb les Directives que creen i regulen la "Xarxa Natura 2000" (Directives 43/1992 i 409/1979) cada estat membre ha de lliurar a la Comissió Europea el llistat d'espais que entén calen formar part de la citada "Xarxa Natura 2000". Al nostre Estat això ha estat fet per cadascuna de les Comunitats Autònomes, en virtut del repartiment competencial de la matèria.

Un cop fetes les propostes d'espais de cada Comunitat Autònoma, s'havia d'elaborar la Proposta conjunta, per part del Ministeri de Medi Ambient. Pel cas concret de Catalunya, el llistat dels espais va tenir entrada en el Ministeri de Medi Ambient-Direcció General per a la Biodiversitat el 23 d'octubre de 2006. Després dels tràmits corresponents, amb la intervenció de la Secretaria General per al Territori i la Biodiversitat, el març de 2007 es va trametre a la Comissió Europea per a la seva aprovació. Aquesta va elaborar uns esborranys dels llistats, i un cop tramesos a l'Estat, entre abril i maig de 2008 el Ministeri de Medi Ambient va remetre el llistat definitiu d'espais. Actualment s'està a l'espera de la decisió final.

Restant per conèixer la decisió final i el contingut de la llista definitiva dels espais de "Xarxa Natura 2000" aprovats per la Comissió Europea, hem cregut oportú explicar els conseqüents esdeveniments que esdevindran. En especial per que, cas de prosperar –malgrat els processos judicials existents– l'afectació als propietaris i empresaris agraris serà directa, des del moment en que s'aprovin els espais. I en especial de quina forma es vol gestionar "Xarxa Natura 2000" en el nostre territori i quina serà la seva aplicació. Aquesta gestió s'haurà d'integrar i conviure amb el conjunt del sistema d'àrees protegides de Catalunya ja existents, alhora que desplegarà un conjunt de mesures i instruments que haurien de garantir l'assoliment dels objectius establerts.

Recordem –i no estarà de més fer-ho per enèsima vegada– que, només a Catalunya, la proposta d'espais de "Xarxa Natura 2000" abasta un total de **957.051 hectàrees terrestres, equivalent al 30% del territori català**. Si aquest percentatge és esfereïdor, més ho és el del total estatal, que abasta un total 20.340.462 hectàrees –un 40% de la superfície total-. És a dir, la superfície equivalent a més de sis vegades la superfície de Catalunya. Un projecte d'aquesta envergadura i abast entenem que és per a tenir-lo ben present i estudiar-ne i exposar-vos tot allò que pugui ser del vostre interès.

Pel que fa als perjudicis i problemes que comportarà, en especial a les activitats empresarials agràries i l'exercici del dret de la propietat privada, ja us hem anat fent ressò abastament en anteriors articles i presentacions. En el present no significa que no se'n parlarà de tot plegat, però sí que insistirem més en de quina manera s'ha de vehiculitzar i posar en marxa els espais de la "Xarxa Natura 2000" a Catalunya. I més per tornar a insistir que correspon a cada Estat, i més concretament a cada Comunitat Autònoma, la delimitació i gestió dels espais que la conformen. Per tant la bona o mala aplicació d'aquesta eina, nascuda a la Unió Europea, recaurà en el Govern de Catalunya i, no, com es vol fer creure, en virtut d'uns imperatius legals o polítics extra fronterers. Afegim, a efectes didàctics, que el present article es continuació i ampliació dels publicats a les "Drecera" de maig-juny 2006 i de setembre-octubre 2007.

Competències de les Comunitats Autònomes

La regulació i gestió dels espais naturals protegits, i a qui correspon fer-ho, no s'inclou de forma expressa en la Constitució Espanyola de 1978. Ni consta en el llistat de matèries que integren les competències assumibles per les Comunitats Autònomes, ni en les competències exclusives de l'Estat. Aquesta absència ha possibilitat l'assumpció, per part d'alguns Estatuts d'Autonomia –com ara Catalunya- de la competència sobre els espais naturals protegits con a competència exclusiva autonòmica.

En el cas de Catalunya, s'atribueix a la Generalitat la competència exclusiva en aquesta matèria, tot i respectant el que disposa l'article 149.1.23 de la Constitució Espanyola. Amb dita competència **s'inclou la regulació i la declaració de les figures de protecció, delimitació, planificació i gestió d'espais naturals i d'hàbitats protegits situats a Catalunya**. A més, la pròpia jurisprudència constitucional ha admès que les Comunitats Autònomes puguin assumir estatuàriament, com a competència exclusiva, la relativa als espais naturals protegits sobre els quals no existeix cap reserva competencial a favor de l'Estat. Malgrat aquesta competència expressa, s'ha de tenir present que la competència autonòmica no és il·limitada o absoluta i ha de situar-se dins el marc competencial proporcionat per la Constitució Espanyola en matèria de protecció ambiental. En conseqüència, correspon a l'Estat la competència exclusiva per a l'elaboració de la legislació bàsica, sens perjudici de les facultats de les Comunitats Autònomes de dictar normes addicionals de protecció i de garantir la gestió en matèria de protecció i ordenació del medi ambient.

Normativa generada a nivell estatal

A dits efectes la normativa estatal vigent i bàsica en aquesta matèria – com ara el Reial Decret número 1997/1995 pel que s'estableixen mesures per garantir la biodiversitat mitjançant els hàbitats naturals de la fauna i flora silvestres (que transposa la Directiva 43/1992) o la Llei número 42/2007 del Patrimoni Natural i de la Biodiversitat- fan mencions expresses a la gestió dels espais de la "Xarxa Natura 2000".

Concretament **la Llei número 42/2007 del Patrimoni Natural i de la Biodiversitat insisteix que la declaració, planificació i gestió dels espais naturals protegits correspon a cada Comunitat Autònoma** (articles 36.1, 41.2, 42.2, 42.3 i 45.1). Igualment, l'article 22.1, preveu que dins un espai que ha de ser objecte de protecció, malgrat no tingui un planejament individual regulador i un òrgan propi de gestió, ja no s'hi podrà dur a terme cap mena d'activitat que el pugui modificar o pertorbar. Així mateix s'esta-

bleix pels espais inclosos dins la "Xarxa Natura 2000" que : *"ha de tenir un règim de protecció preventiva que garantitzi que no existeixi un minvament de l'estat de conservació dels seus hàbitats i espècies fins al moment de la seva declaració formal."* (textual de l'article 42.2). Per tant, queda clar que malgrat les figures jurídiques reguladores dels espais de la "Xarxa Natura 2000" encara no existeixen, com seguidament esmentarem, per si de cas, l'Administració ja ha procedit a "blindar" el territori inclòs. Tot plegat a l'espera del que cada Comunitat Autònoma decideixi fer, d'acord amb el repartiment de competències que al respecte s'ha establert. En definitiva, a Catalunya, la gestió dels espais anirà a càrrec, doncs, del mode i manera que determini el propi Govern català.

Normativa generada a Catalunya

El nucli de la qüestió és, un cop establerts els espais en els quals es pretén implantar, com es gestionarà i desenvoluparà "Xarxa Natura 2000" a Catalunya. Curiosament, malgrat ara només semblava que l'Acord de Govern 112/2006 aprovava el llistat d'espais que han de formar part, també s'hi va incloure, "per la porta del darrera", el document anomenat "*Avanç de directrius per a la gestió dels espais de la Xarxa Natura 2000*" de juny de 2006. Aquest és un document força extens pel qual ja, força abans que la Comissió Europea donés la conformitat als espais proposats ja el Govern català s'avançava en definir les estratègies de la gestió.

Com a "eixos bàsics de gestió" el document citava:

- ❑ El manteniment, en un estat de conservació favorable, dels hàbitats i de les espècies d'interès comunitari.
- ❑ Les mesures que s'adoptin tindran en compte les exigències econòmiques, socials i culturals, així com les particularitats regionals i locals.
- ❑ L'avaluació de les repercussions ambientals de qualsevol pla o projecte que pugui afectar de forma apreciable els espais tenint en compte els hàbitats i espècies objectius de conservació en aquests espais.
- ❑ L'impuls dels mecanismes de participació pública en tots els processos de planificació, avaluació i gestió que afectin els espais de la "Xarxa Natura 2000".

A l'Avanç de Directrius de Gestió, l'INSTITUT AGRÍCOLA hi va presentar (13 de juliol de 2006) les corresponents al·legacions, a resultes de la manca de presència i respecte de les activitats empresarials agràries presents –només es parla de l'agricultura "tradicional"- i futures dins els espais proposats, la manca de participació i poder de decisió dels propietaris i empresaris en els òrgans de gestió dels espais, atorgament de drets d'adquisició preferent de l'Administració respecte determinats terrenys, la manca de mecanismes financers per a compensar els perjudicis i limitacions que es cauen, etcètera. De tot plegat, l'Administració encara té pendent respondre'ns.

El Pla d'Espais d'Interès Natural i la connexió amb la "Xarxa Natura 2000"

A Catalunya, la principal normativa aplicable als espais naturals és la Llei 12/1985 d'espais naturals. Aquesta norma ha estat, curiosament, objecte d'una modificació molt recent, duta a terme per la Llei 12/2006, de 27 de juliol, de

mesures en matèria de medi ambient i de modificació de les Lleis 3/1998 i 22/2003, relatives a la protecció dels animals, de la Llei 12/1985, d'espais naturals, de la Llei 9/1995 de l'accés motoritzat al medi natural i de la Llei 4/2004 relativa al procés d'adequació de les activitats d'incidència ambiental. Amb aquesta, mitjançant la inclusió d'un apartat 4 a l'article 16 es determina que les declaracions d'espais com a Zona d'Especial Conservació (ZEC) o com a Zona d'Especial Protecció per als Ocells (ZEPA) implica la inclusió automàtica en el Pla d'Espais d'Interès Natural –regulat pel Decret 328/1992-. Tant les Zones d'Especial Conservació com les Zones d'Especial Protecció per als Ocells, són les que conformen la "Xarxa Natura 2000".

La nostra Comunitat Autònoma ja fou pionera en crear una normativa completa d'espais naturals protegits, abans que n'existís una a nivell estatal. Això es va endegar a través d'una nova figura: el Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN). Aquest és un Pla sectorial que declara en el territori català una seguit d'espais que han de ser protegits amb la finalitat de conservar i garantir els hàbitats i espècies. Els objectius fonamentals de la Llei dels espais naturals són protegir, conservar, gestionar i, si s'escau, restaurar i millorar la diversitat genètica, la riquesa i la productivitat dels espais naturals de Catalunya. I aquests han d'ésser compatibles amb el desenvolupament i la utilització dels recursos naturals i ambientals en el marc de la protecció del medi i de l'ordenació racional i equilibrada del territori.

Així mateix, mitjançant la Llei 12/2006, s'incorpora a la legislació catalana –concretament amb un nou Capítol IV bis de la Llei 13/1985-, les figures de protecció de la natura, reconegudes com a "Xarxa Natura 2000" -recol·lides a les Directives 1992/43/CEE i 1979/409/CEE- establint un procediment per llur designació i proposta.

Per tant, **la declaració d'un espai com a Zona d'Especial Conservació –que no deixa de ser un Lloc d'Importància Comunitària que encara no ha estat aprovat per la Comissió Europea- o com a Zona de Protecció Especial pels Ocells implica la inclusió automàtica en el Pla d'Espais d'Interès Natural**. Evidentment, assabentant-nos dels òrgans de gestió i dels processos establerts per a gestionar els espais d'interès natural, ens farem una idea de com pot desenvolupar-se la posada en pràctica i la gestió de "Xarxa Natura 2000" a Catalunya. D'aquest aspecte, i d'altres de relacionats, en parlarem en un proper article.